

ONDERWERP
Tracéwijziging Ternaard – Moddergat | Flora en Fauna

PROJECTNUMMER
C05058.000189

DATUM
7 januari 2021

ONZE REFERENTIE
D10021698:12

VAN
Annabet Galema

AAN
Tristan Simon (Arcadis)

KOPIE AAN
Arjen Goutbeek (Arcadis)

Aanleiding

De Nederlandse Aardoliemaatschappij B.V. (hierna: NAM) is voornemens een nieuwe gaswinninglocatie in Ternaard en een leidingtracé naar de productielocatie in Moddergat aan te leggen. Door de voorgenoemde ingreep is mogelijk sprake van negatieve effecten op beschermde soorten in het kader van de Wet natuurbescherming (hierna Wnb). Zie Bijlage A voor een beschrijving van het wettelijk kader van deze soortbescherming. De NAM heeft Arcadis gevraagd te onderzoeken of de ingreep mogelijk kan leiden tot negatieve effecten op beschermde soorten en benodigde vervolgstappen in het kader van de Wnb in beeld te brengen.

Toetsing in het kader van de Natura 2000-gebieden en het Natuurnetwerk Nederland (NNN) zijn niet meegenomen in deze toetsing.

Huidige situatie

Het plangebied ligt tussen Ternaard en Moddergat in de gemeente Noardeast-Fryslân (Figuur 1). De omgeving van het plangebied bestaat uit akkerlanden, afgewisseld met graslanden en watergangen. De watergangen betreffen landbouwsloten. Het tracé kruist twee grotere watergangen, de Wierumer Opvaart en de Paezens, beide brede landbouwsloten met rietbegroeide steile oevers. Figuur 2 geeft een impressie van het plangebied.

Figuur 1. Ligging plangebied (bron: Google Maps)

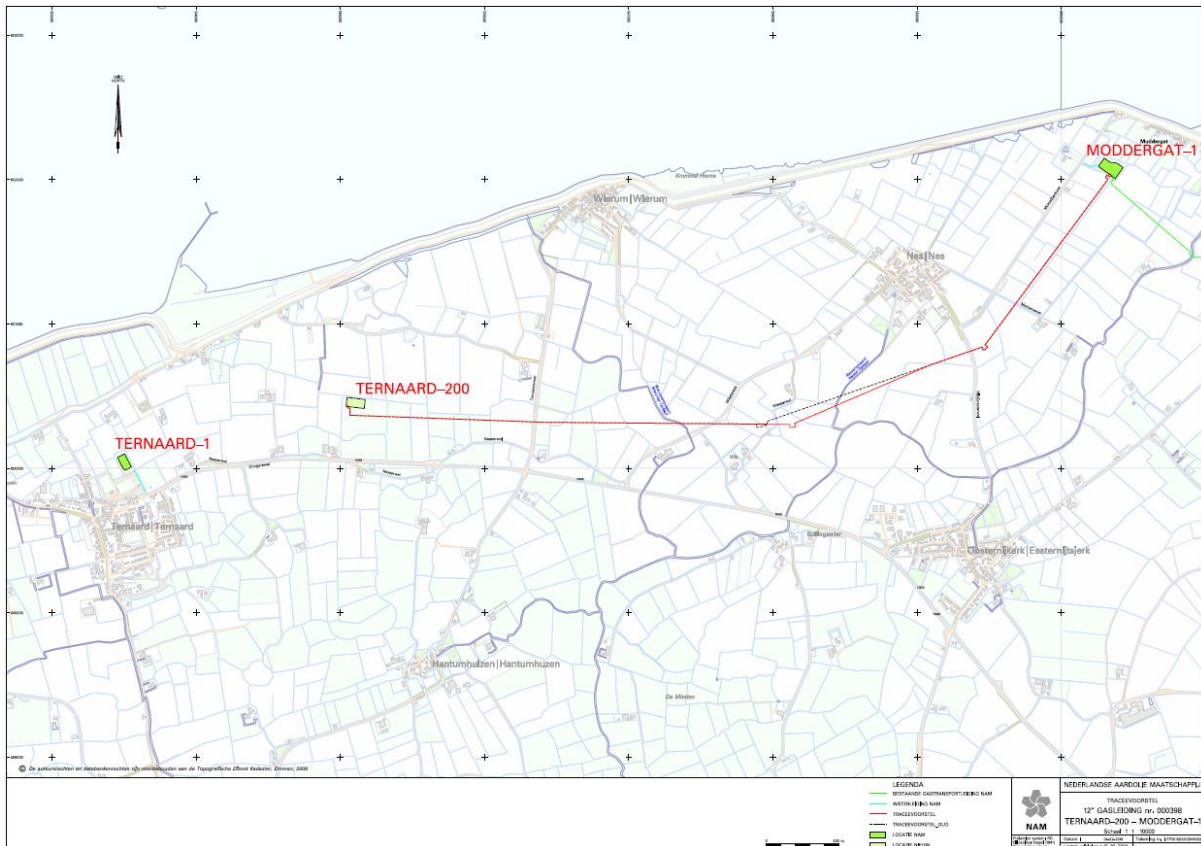

Figuur 2. Impressie plangebied en omgeving

Voorgenomen ingreep

De voorgenomen ingreep betreft een nieuwe gaswinninglocatie in Ternaard met leidingtracé waarbij het gas getransporteerd wordt van de nieuwe productielocatie naar Moddergat (Figuur 3). Hierbij vinden de volgende werkzaamheden plaats:

- Realisatie van een locatie voor het plaatsen van de boorinstallatie.
- Aanleg transportleiding naar Moddergat.

Figuur 3 Aan te leggen tracé Ternaard-Moddergat

Soortbescherming

Methode

Er is een bureauonderzoek en een veldbezoek uitgevoerd. Voor het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van vrij beschikbare informatie, zoals verspreidingsgegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFD) van de afgelopen tien jaar.

Het veldbezoek is uitgevoerd op 4 januari 2021. De omstandigheden tijdens het veldbezoek waren bewolkt, 8°C en windkracht 1. Het onderzoek bestond uit het uitvoeren van een habitatgeschiktheitsbeoordeling. Dit is een veldonderzoek waarbij op basis van de fysieke kenmerken van het plangebied een indicatie wordt gegeven van het mogelijk voorkomen van beschermde plant- en diersoorten. Tijdens het veldbezoek is globaal geïnventariseerd of en welke soorten (mogelijk) in en om het gebied aanwezig zijn. Hierbij is beoordeeld of mogelijke standplaatsen, verblijfplaatsen, voortplantingsplaatsen of leefgebieden binnen of in de directe omgeving van het ingreepgebied (kunnen) worden aangetast bij ontwikkelingen.

Aanwezigheid beschermde soorten

De volgende tabel geeft een overzicht van welke beschermde soorten, per soortgroep, mogelijk voorkomen binnen het plangebied, op basis van zowel het bureauonderzoek als veldbezoek.

Flora

Er zijn geen waarnemingen bekend van beschermde planten in de omgeving van het plangebied (NDFD, 2021). In het plangebied is een voedselrijke grasvegetatie en akkerland aanwezig met algemene soorten. Bijzondere of beschermde soorten komen hier niet voor door het regelmatige maaibeheer. Op de oevers van de watergang is grasvegetatie aanwezig en riet aanwezig. De waterbodem bestaat uit een slikkige kleibodem met weinig waterplanten. Beschermde planten worden dan ook niet verwacht.

Zoogdieren

Er zijn waarnemingen bekend van de laatvlieger, steenmarter, waterspitsmuis en otter uit de omgeving (NDFF, 2021). Het is waarschijnlijk dat laatvlieger en andere gebouwbewonende soorten verblijven in de bebouwde kom van de dorpen in de omgeving. Het tracé en de nabije omgeving zijn door de openheid weinig geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Mogelijk gebruiken vleermuizen de bomenrijen en/of watergangen als vliegroute. Door de ingreep wijzigt het landschap niet en er zijn voldoende alternatieven in de omgeving en het gaat niet om een essentiële vliegroute.

Steenmarter kan incidenteel foerageren op en rondom het plangebied. In de omgeving is echter voldoende alternatief foerageergebied voorhanden en betreft het geen essentieel foerageergebied.

De watergangen in het plangebied zijn geen geschikt habitat voor otter en waterspitsmuis. De watergangen betreffen landbouwsloten met weinig tot geen oeverbegroeiing en watervegetatie. Otter kan wel incidenteel voorkomen in het plangebied.

In de omgeving van het plangebied kunnen algemeen voorkomende zoogdieren voorkomen als egel, konijn, muizen, wezel en hermelijn.

Vogels

Langs het tracé bevinden zich hier en daar bosschages en bomen. Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten kunnen gaan broeden in de bomen en bosschages. Algemene broedvogels in de bosschages en bomen zijn niet uit te sluiten. Tijdens het veldbezoek zijn de brandgans, kleine mantelmeeuw, stormmeeuw, blauwe reiger aangetroffen.

Amfibieën, reptielen en vissen

Er zijn geen waarnemingen bekend van beschermde amfibieën, reptielen en vissen in de omgeving van het plangebied (NDFF, 2021). De watergangen in het plangebied zijn geschikt voor algemeen voorkomende amfibieën, zoals bruine kikker, bastaardkikker, kleine watersalamander en gewone pad. In de watergang worden strikt beschermde amfibieën uitgesloten, mede omdat de verspreiding van deze soorten niet reikt tot het noorden van Friesland (www.ravon.nl).

In het plangebied is geen geschikt biotoop aanwezig voor reptielen, door het ontbreken van geschikte vegetatie. Daarbij zijn geen waarnemingen bekend van reptielen in het noorden van Friesland (www.ravon.nl). Op basis van de verspreiding van beschermde reptielen in Nederland is het voorkomen uitgesloten.

De watergangen in het planbied zijn geschikt leefgebied voor algemeen voorkomende zoetwatervissen van kleine voedselrijke wateren. Voor beschermde vissoorten zijn de wateren niet geschikt door het ontbreken van een goede bodem en onderwatervegetatie. Het voorkomen van beschermde vissoorten is op basis hiervan uit te sluiten.

Beschermde ongewervelden

Het plangebied en de nabije omgeving bieden geen geschikt habitat voor beschermde ongewervelden. Op het tracé en in de nabije omgeving ontbreken geschikte vegetatiestructuren waarvan deze soorten afhankelijk zijn. Het voorkomen van beschermde ongewervelden is op basis hiervan uit te sluiten.

Effectbeschrijving

In de onderstaande tabel is per soortgroep voor de (mogelijk) aanwezige soorten, op basis van de conclusie in de vorige paragraaf, een beschrijving gegeven van mogelijke effecten als gevolg van het voornemen zoals beschreven in bovenstaande paragraaf. Langs het tracé, waar de werkzaamheden plaatsvinden, komen geen strikt geen beschermde soorten planten of dieren voor, met uitzondering van mogelijk broedende vogels in het broedseizoen.

Verstoring van soorten door licht en geluid kunnen eventueel optreden tijdens de werkzaamheden. Mogelijke effecten zullen van korte duur zijn. Mogelijk aanwezige grondgebonden zoogdieren hebben voldoende alternatief leefgebied om naar uit te wijken in de omgeving. Significante negatieve effecten op grondgebonden zoogdieren zijn zodoende uit te sluiten.

In de directe omgeving van de planlocatie kunnen mogelijk algemene broedvogels en broedvogels met jaarrond beschermde nesten tot broeden komen. Effecten kunnen eventueel optreden tijdens de werkzaamheden. Indien de werkzaamheden in het broedseizoen vallen, treedt mogelijk een overtreding op van de Wet natuurbescherming wanneer in gebruik zijnde nesten worden verstoord.

Tabel 1: Effecten per soortgroep als gevolg van werkzaamheden.

Soortgroep	Mogelijke effecten	Toetsing vereist?
Algemene broedvogels	Mogelijk kunnen broedvogels in het plangebied broeden. De kap van bomen of werkzaamheden ten tijde van het broedseizoen kunnen leiden tot het doden van vogels, jongen en/of vernietigen van eieren en/of nestplek.	Ja
Broedvogels met jaarrond beschermde nesten	Bij werkzaamheden in het broedseizoen worden mogelijk nesten van algemene broedvogels verstoord. Dit leidt tot het vernielen van broedsels of legsels van vogels.	Ja
Otter	Mogelijk komt de otter incidenteel voor in de watergangen in het plangebied. Omdat het tracé de watergangen op een plek doorkruist beperken de effecten zich tot enkele meters van de watergang. Negatieve effecten op de otter kunnen worden uitgesloten.	Nee
Waterspitsmuis	Mogelijk komt de waterspitsmuis incidenteel voor langs de oevers van de watergangen in het plangebied. Omdat het tracé de watergangen op een plek doorkruist beperken de effecten zich tot enkele meters van de watergang. Tijdens de werkzaamheden is er voldoende ruimte om het werkterrein te ontvluchten. Negatieve effecten op de waterspitsmuis kunnen worden uitgesloten.	Nee
Algemene grondgebonden zoogdieren	Mogelijk komen in het plangebied algemene grondgebonden zoogdieren voor. Als gevolg van de werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen vernietigd worden en kunnen algemene grondgebonden zoogdieren gedood worden.	Ja
Algemene amfibieën	Mogelijk komen in het plangebied algemene amfibieën voor. Als gevolg van de werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen vernietigd worden en kunnen algemene amfibieën gedood worden.	Ja

Toetsing

In onderstaande tabel is per soortgroep opgenomen tot welke beschermingscategorie deze behoort:

Tabel 2: Beschermingscategorie van de relevante soorten.

Beschermingscategorie	Soort/ soortgroep
Vogelrichtlijnsorten	Algemene broedvogels, broedvogels met jaarrond beschermd nest
Andere soorten met vrijstelling	Algemene grondgebonden zoogdieren & Algemene amfibieën

Er geldt binnen de provincie Friesland een vrijstelling voor de binnen het plangebied algemeen voorkomende soorten zoogdieren en amfibieën, zie Bijlage A. Deze zijn hieronder daarom niet meegenomen. Voor deze soorten geldt wel de zorgplicht.

Overtreding verbodsbepalingen

In de onderstaande tabellen is per soort/soortgroep op basis van de effectbeschrijving in de vorige paragraaf aangegeven welke verbodsbepalingen van de Wnb kunnen worden overtreden als gevolg van de

werkzaamheden. Daarbij is geen rekening gehouden met eventueel mogelijke mitigerende maatregelen. Op basis van de uitkomst van deze toetsing is bepaald of en zo ja, welke mitigerende maatregelen nodig zijn. Deze zijn beschreven in de volgende paragraaf.

Tabel 3: Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.1 ten aanzien van soorten van de Vogelrichtlijn.

Soort	Lid 1	Lid 2	Lid 3	Lid 4	Als gevolg van
Algemene broedvogels	X	X		X	Kap van bomen en verwijderen van struiken in het broedseizoen
Vogels met jaarrond beschermde nesten				X	Indien werkzaamheden tijdens het broedseizoen uitgevoerd worden, kunnen werkzaamheden leiden tot het verstoren van broedende vogels en jonge vogels, indien vogels broeden nabij het plangebied.

Het is verboden om:

Lid 1: te doden of te vangen;

Lid 2: opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen;

Lid 3: eieren te rapen en deze onder zich te hebben;

Lid 4: opzettelijk te verstoren; verstoring toegestaan indien niet van wezenlijke invloed op de staat van instandhouding.

Lid 5: Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Indien bomen en/of struiken gekapt/verwijderd worden in het broedseizoen, kunnen nesten en/of eieren vernietigd worden. Ook kunnen broedende vogels of jongen gedood worden en/of verstoord worden. Hierdoor is er mogelijk sprake van overtreding van artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming. Dit kan voorkomen worden door het nemen van mitigerende maatregelen (zie hieronder).

Mitigerende maatregelen en zorgplicht

Er dienen enkele mitigerende maatregelen te worden getroffen om effecten op algemene broedvogels te voorkomen:

- **Zorgplicht:** houd tijdens de werkzaamheden te allen tijde rekening met de algemene zorgplicht: werk zo veel mogelijk in één richting, de richting waarin soorten kunnen vluchten. Houd hierbij rekening met de ligging van wegen. Het materieel moet zorgvuldig en deskundig worden gebruikt, zodat geen onnodige schade wordt veroorzaakt of onnodige verstoring van flora en fauna optreedt.
- **Algemene broedvogels:**
  - Voer werkzaamheden bij voorkeur buiten het broedseizoen uit. Het broedseizoen loopt ongeveer van 15 maart tot 15 juli, maar kan afhankelijk van het weer en andere factoren verschuiven. Alle in gebruik zijnde nesten zijn te allen tijde beschermd ongeacht de periode van het jaar.
  - Indien het niet mogelijk is om buiten het broedseizoen te werken, dienen geschikte broedlocaties voorafgaand aan het broedseizoen ongeschikt te worden gemaakt en gehouden.
  - Broeden in de omliggende landen en bomen moet ontmoedigd worden doormiddel van het plaatsen van gekleurde linten of geluidsopnames van roofvogels af te spelen.
  - Indien werkzaamheden starten binnen het broedseizoen, dient door een deskundig ecooloog onderzocht te worden of broedende vogels ter plaatse aanwezig zijn. Bij aanwezigheid van broedende vogels dienen de werkzaamheden uitgesteld te worden totdat de jonge vogels zijn uitgevlogen en er geen nesten met broedende vogels en/of jongen aanwezig zijn.

Conclusie

Effecten die van belang zijn in relatie tot de soortbescherming in het kader van de Wnb, zijn beperkt tot tijdelijke verstoring van geringe aard. De werkzaamheden op de locaties hebben mogelijk overlap met het broedseizoen van vogels. Indien de beschreven mitigerende maatregelen worden nagevolgd is er geen sprake van overtreding van verbodsbepalingen van de soortbescherming in het kader van de Wnb. Daarmee is dan ook geen ontheffing nodig voor de werkzaamheden.

BIJLAGE A: WETTELIJK KADER WET NATUURBESCHERMING

Soortbescherming

Algemeen

De Wet natuurbescherming (Wnb) is op 1 januari 2017 in werking getreden. De wet is in de plaats gekomen van de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De wet is ingedeeld in hoofdstukken en kent een algemeen deel (hoofdstuk 1), delen over Natura 2000-gebieden (hoofdstuk 2), soorten (hoofdstuk 3), houtopstanden, hout en houtproducten (hoofdstuk 4), verder delen die gaan over vrijstellingen, beschikkingen en verplichtingen (hoofdstuk 5), financiële bepalingen (hoofdstuk 6), handhaving (hoofdstuk 7), overige bepalingen (hoofdstuk 8) en tot slot een beschrijving van het overgangsrecht (hoofdstuk 9) en een beschrijving van de wijziging van overige wetten (hoofdstuk 10). In navolgende paragrafen is een samenvattende beschrijving van de voor dit rapport relevante delen van de wet gegeven.

Zorgplicht

De Wnb kent een algemene zorgplicht. Deze houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen om schade aan soorten te voorkomen, ook voor soorten die niet beschermd zijn (artikel 1.11, lid 1). Dit houdt in ieder geval in dat handelen of nalaten van handelen dat schadelijk kan zijn zo veel mogelijk achterwege gelaten dient te worden (artikel 1.11, lid 2). Deze algemene zorgplicht geldt altijd en overal, met slechts als uitzondering handelingen die op grond van de Visserijwet worden uitgevoerd (artikel 1.11, lid 3).

Categorieën

De wet onderscheidt drie categorieën van beschermde soorten, namelijk:

- Soorten Vogelrichtlijn, ook wel Vogelrichtlijnsoorten genoemd (Wnb §3.1)
- Soorten Habitatrichtlijn, ook wel Habitatrichtlijnsoorten genoemd (Wnb §3.2)
- Andere soorten (Wnb §3.3)

Soorten Vogelrichtlijn

Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn zijn in Nederland beschermd. De soorten van artikel 1 van Vogelrichtlijn zijn alle vogelsoorten die op het Europese grondgebied van de lidstaten van de EU voorkomen. Het deel daarvan dat van nature in Nederland voorkomt, is dus beschermd (artikel 3.1 lid 1).

Soorten Habitatrichtlijn

In deze categorie vallen alle in het wild levende dieren zoals genoemd in (artikel 3.5 lid 1):

- bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn,
- bijlage II bij het Verdrag van Bern of;
- bijlage I bij het Verdrag van Bonn;

en (in hun natuurlijke verspreidingsgebied) planten van soorten, genoemd in (artikel 3.5, lid 5):

- bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of;
- bijlage I bij het Verdrag van Bern.

Het gaat hierbij dus om meer dan alleen de soorten van de Habitatrichtlijn (namelijk ook soorten van de conventies van Bern en Bonn). Omdat echter in de Wnb §3.2 “soorten Habitatrichtlijn” als titel heeft, wordt dit ook hier zo gebruikt om deze groep van beschermde soorten aan te duiden.

Andere soorten

Naast de soorten waarvan de bescherming op Europees niveau verplicht is gesteld, is er ook een aantal soorten op nationaal niveau beschermd. Dit is dus een “nationale kop” op de Europese bescherming. Het gaat hierbij om soorten die zeer zeldzaam en/of bedreigd zijn, en waarvan het duurzaam voortbestaan niet is verzekerd als geen beschermingsmaatregelen worden getroffen. De soorten waar het om gaat zijn opgenomen op de bijlage bij de wet (artikel 3.10, lid 1 onder a en c).

Verbodsbepalingen

Voor Vogelrichtlijnsoorten is het verboden om (artikel 3.1):

- in het wild levende vogels te doden of te vangen (lid 1).
- opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen (lid 2).
- eieren te rapen en deze onder zich te hebben (lid 3).

- opzettelijk te storen (lid 4), tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort (lid 5).

Voor Habitatrichtlijnsoorten is het verboden om (artikel 3.5):

- in het wild levende dieren in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen (lid 1).
- opzettelijk te verstoren (lid 2).
- eieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen (lid 3).
- de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen (lid 4).
- planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen (lid 5).

Voor Andere soorten is het verboden om (artikel 3.10, lid 1):

- in het wild levende dieren opzettelijk te doden of te vangen (onderdeel a);
- de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen (onderdeel b).
- vaatplanten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen (onderdeel c).

Hierboven is voor Vogelrichtlijnsoorten en Habitatrichtlijnsoorten aangegeven dat verstoring niet is toegestaan. Niet iedere verstoring in het kader van de wet is relevant is. Het moet gaan om verstoring die voor soorten in potentie wezenlijke gevolgen heeft. Een tijdelijke verandering van gedrag valt hier niet zonder meer over. Zie voor meer informatie het volgende tekstkader.

Juridisch kader verstoring beschermde soorten

Niet iedere toename van verstoringsbronnen leidt tot een daadwerkelijk effect dat in het kader van de wet is voorzien als verstoring. Voor een individu dat sprake is van opzettelijke verstoring als niet in de directe omgeving (tijdelijk) uitwijkmogelijkheden voor handen zijn en de functionaliteit van het leefgebied door verstoring wordt aangetast. Dit si verschillende keren bevestigd door de Raad van State. Hieronder staan twee delen van uitspraken waarin dit bevestigd is:

ECLI:NL:RVS:2009:BI3701: "Zoals de Afdeling eerder heeft overwogen (onder meer in de uitspraak van 21 november 2007 in zaak nr. 200607283/1) geldt als uitgangspunt dat niet ieder plan dat tot gevolg heeft dat een beschermde diersoort zich moet aanpassen aan de veranderde omgeving, moet worden aangemerkt als een opzettelijke verontrusting in de zin van artikel 10 van de Ffw."

ECLI:NL:RVS:2020:1125: "Zoals de Afdeling eerder heeft overwogen (onder meer in de uitspraak van 23 juni 2010, ECLI:NL:RVS:2010:BM8836), geldt bij de uitleg van artikel 10 van de Flora- en faunawet als uitgangspunt dat niet ieder plan dat tot gevolg heeft dat een beschermde diersoort zich moet aanpassen aan de veranderde omgeving een opzettelijke verontrusting is in de zin van die bepaling. Het tijdelijk (doen) wegvluchten voor werkzaamheden naar een rustiger plek kan niet worden aangemerkt als opzettelijke verontrusting in de zin van deze bepaling. De Afdeling volgt deze interpretatie eveneens ten aanzien van het in het vierde lid van artikel 3.1, vierde lid, van de Wnb neergelegde verbod van opzettelijke storing."

Gedragcodes, vrijstellingen en ontheffingen

Gedragcode

De in het voorgaande beschreven verbodsbepalingen zijn niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd volgens een door de minister van LNV vastgestelde gedragscode (artikel 3.31, lid 1). Het moet dan gaan om handelingen die plaatsvinden in het kader van:

- een bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of de bosbouw;
- een bestendig gebruik;
- ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

Vrijstelling

Provinciale staten en de minister van LNV kunnen vrijstelling verlenen van de verbodsbepalingen (artikel 3.3, lid 2-4; artikel 3.8, lid 2-5; artikel 3.10, lid 2). Voor zover het gaat om de hiervoor beschreven verbodsbepalingen, kan in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting een ontheffing worden verleend van de verbodsbepalingen van artikel 3.1, 3.5 en 3.10, dus ten aanzien van alle beschermde soorten. Een vrijstelling mag alleen worden verleend wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan. Deze zijn gelijk aan de voorwaarden waaronder een ontheffing verleend kan worden (zie hier onder).

Voor welke soorten een vrijstelling geldt, verschilt per bevoegd gezag (ministerie van LNV en de afzonderlijke provincies). De lijst met vrijgestelde soorten van het ministerie is alleen van toepassing op handelingen waarvoor de minister van EZ het gevraagd gezag is. Voor handelingen waarvoor gedeputeerde staten het bevoegd gezag zijn, geldt de vrijstellingslijst van de betreffende provincie. De provincie Friesland heeft een vrijstelling verleend voor de volgende soorten:

Zoogdieren

• Aardmuis • Bosmuis • Bunzing • Dwergmuis • Dwergspitsmuis • Egel • Gewone bosspitsmuis • Haas • Hermelijn • Huisspitsmuis • Konijn • Ondergrondse woelmuis • Ree • Rosse woelmuis	• Steenmarter • Tweekleurige bosspitsmuis • Veldmuis • Vos • Wezel • Woelrat

Amfibieën

- Bastaardkikker
- Bruine kikker
- Gewone pad
- Kleine watersalamander
- Meerkikker

Ontheffing

Voor soorten waarvoor (in de betreffende provincie) geen vrijstelling geldt, moet wanneer niet volgens een gedragscode wordt gewerkt een ontheffing worden aangevraagd wanneer er een handeling wordt uitgevoerd waardoor een verbodsbepalingen van artikel 3.1, 3.5 of 3.10 van de Wnb wordt overtreden (artikel 3.3 lid 1 en 3; artikel 3.8 lid 1 en 3; artikel 3.10 lid 2). Of deze ontheffing kan worden verleend, hangt af of voldaan wordt aan de voorwaarden. De voorwaarden waaraan moet worden voldaan, verschillen per beschermingscategorie: Voor Vogelrichtlijnsoorten moet voor een ontheffing worden voldaan aan de volgende voorwaarden (artikel 3.3, lid 4):

- er bestaat geen andere bevredigende oplossing (onderdeel a).
- het project is nodig (onderdeel b):
  - 1°. in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
  - 2°. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
  - 3°. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
  - 4°. ter bescherming van flora of fauna;
  - 5°. voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
  - 6°. om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan;
- de maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort (onderdeel c).

Voor Habitatrichtlijnsoorten moet voor een ontheffing worden voldaan aan de volgende voorwaarden (artikel 3.7, lid 5):

- er bestaat geen andere bevredigende oplossing (onderdeel a).
- het project is nodig (onderdeel b):
  - 1°. in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
  - 2°. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
  - 3°. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
  - 4°. voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herinintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
  - 5°. om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van

bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben;

- er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan (onderdeel c).

Voor Andere soorten geldt in aanvulling op alle voorwaarden voor Habitatrichtlijnsoorten ook dat het project nodig is voor één of meerder van de aanvullende wettelijke belangen (artikel 3.10, lid 2):

- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten, met inbegrip van het daarop volgende gebruik van het gebied of het gebouwde (onderdeel a).
- ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen (onderdeel b).
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omliggende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden (onderdeel c).
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren (onderdeel d).
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw (onderdeel e).
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer (onderdeel f).
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied (onderdeel g).
- in het algemeen belang (onderdeel h).
- bestendig gebruik (onderdeel i).

Geen andere bevredigende oplossing betekent -ook in combinatie met de in artikel 1.11 beschreven zorgplicht- dat wanneer een overtreding redelijkerwijs te voorkomen is, en ontheffing niet mogelijk is. De werkzaamheden moeten dan op zodanige wijze worden uitgevoerd dat er geen overtreding van de wet plaatsvindt. Te denken valt aan het kappen van bomen buiten het broedseizoen, of het afzetten van en het wegvangen van soorten in het werkgebied.